

Annotációs útmutató az emDep címkék javításához

Kérdések és példák

COORD és CONJ

A **COORD** mellérendelő szerkezetben szerepel, alárendelőben nem. Az első elemhez kapcsolódik a kötőszó **CONJ** címkével, a kötőszót követi a második mellérendelt tag **COORD** címkével. Ha nincs kötőszó, a **CONJ** címke egyszerűen kimarad, és az első taghoz van bekötve a mellérendelt második összetevő **COORD** címkével.

PUNCT

A mondatvégi írásjel **PUNCT** éle önmagára mutat. Az alárendelő mondatban a vessző a főigéből kiinduló **PUNCT** éllel van összekötve, a mellérendelés vesszője a mellérendelt elemek közül az őt megelőző elem fejéből kiinduló éllel kapcsolódik.

névszói állítmány alanya

A névszói állítmány alanya szintén **SUBJ** címkét kap. Annak eldöntéséhez, hogy a névszói állítmányos mondatban ki az alany és ki a predikátum, lásd az annotálási útmutatót!

számnevek

A *számos, néhány* stb. számnevek is **ATT** címkét kapnak.

célhatározók

A célhatározó általában része az igei vonzatkeretnek (*dolgozik* valaki valmiért, *teper* valaki valamiért, *nyúl* valaki valamiért), tehát **OBL** címkét kap. A **MODE** címke a szabad határozóknak van fenn-tartva. Persze annak eldöntése, hogy valami vonzat-e vagy szabad határozó, nem fekete-fehér, lásd feljebb.

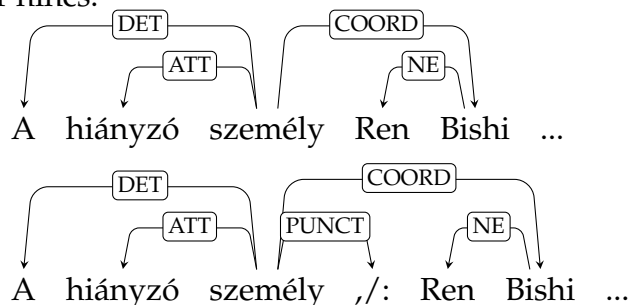
például, csak

MODE címkét kapnak.

ha valaki valami

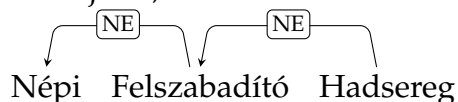
A hiányzó személy Ren Bishi ...

Ha ez nem egy teljes mondat (tehát *Ren Bishi* alanya lesz valaminek és nem egy olyan névszói állítmányos mondatról van szó, ahol *Ren Bishi* a névszói állítmány és *a hiányzó személy* az alanya), akkor ez itt egy mellérendelő szerkezet, akár van vessző vagy kettőspont az értelmező szerkezetben, akár nincs.

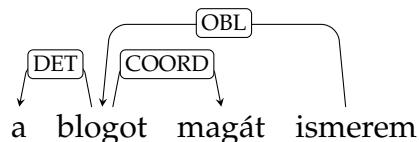
többszavas tulajdonnevek

A több elemből álló nevek név sorban összekötjük a névelemeket, az utolsóból kiindulva előre felé. Így a név utolsó elemére tud majd mutatni egy vonzat (SUBJ, OBJ, OBL) vagy határozó él. Akkor is NE élt rakjunk, ha van szerkezete a névelemnek.

a blogot magát

Az appozíciók mintájára ezt is mellérendeléssel kell megoldani, ahol az appozíció második tagja az elsőhöz **COORD** viszonytal kapcsolódik, hiszen itt is ismétljük az esetragot az ismétlő névmáson. Ekkor a mellérendelő szerkezet első tagja fog fejként funkcionálni, a példában a *blogot* lesz a tárgy.

alárendelés

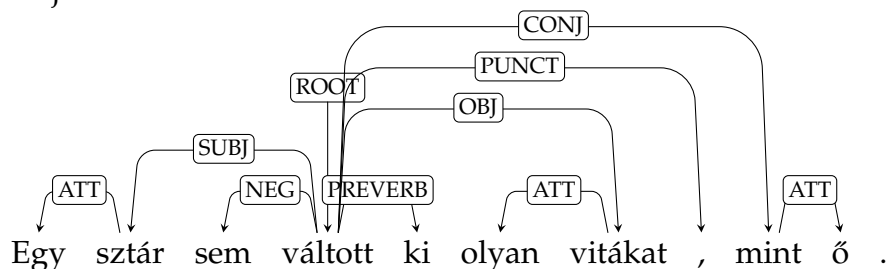
Vonatkozó mellékmondatok úgy viselkednek, mint a kötőszó nélküli alárendelés. Ekkor a vonatkozó névmás a maga mellékmondatában foglalja el a szerepének megfelelő helyet, általában az ige alatt, a megfelelő viszonyban. A főmondat fő eleme alá csatlakozik a mellékmondat fő eleme (többnyire az ige) **ATT** viszonytal.

Kötőszavas alárendelés esetén a főmondat fő eleme alá tartozik a kötőszó **CONJ** viszonytal, és a kötőszó alá kerül a mellékmondat fő eleme **ATT** viszonytal.

Egyetlen sportsztár sem váltott ki olyan heves vitákat, mint Liu Xiang. (globv_8/1)

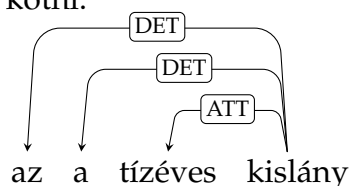
A fenti példában az a probléma, hogy a *mint* alárendelő kötőszóval bevezetett alárendelő mondat egy elliptikus szerkezet, hiányzik belőle az állítmányi rész (pl. ... *mint ő váltott ki* vagy *mint amelyet ő váltott ki*). Be kellene szűnni egy zéró elemet az igének. Erre van példa a Szeged Dependency

Treebankban, viszont a szintaktikai elemző nem produkál zéró elemeket. Az ilyen esetekben így annotáljuk:

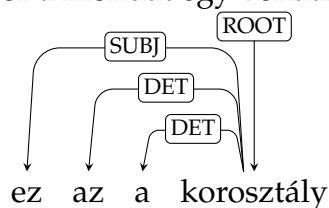

több determináns

Ha van egy mutatónévmás is a névelős szerkezet előtt (*az a tízéves*), akkor a mutatónévmást is a fejhez kell kötni.

Előfordulhat, hogy a mutatónévmás egy predikatív névszói állítmány alanya: *ez az a korosztály*. Ekkor a mondat egy vonatkozó alárendeléssel fog folytatódni. A szerkezet ágrajza:

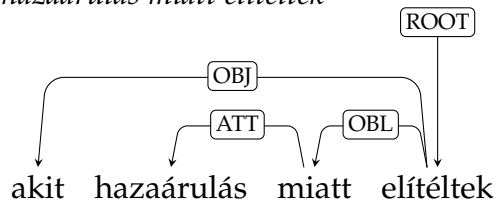

LOCY vagy MODE

A valódi helyhatározók és az egyéb, helyhatározóragos, de nem helyet kifejező határozók között nincs éles határvonal. Két fontos elv mentén döntünk: felel-e a *hol?* (*hova?* *honnan?* ...) kérdésre és helyet fejez-e ki. Pl. a *twitteren*, *az interneten*, a *honlapon* még elfogadható helyhatározónak, de a *versenyen*, *hadseeregben* kevésbé, hiszen ezek kevésbé helyet, mintsem inkább eseményt vagy intézményt fejeznek ki.

miatt mint névutó

akit hazaárulás miatt elítéltek

majd és még

Mindkettő **TLOCY** címkét kapjon.

mellesleg

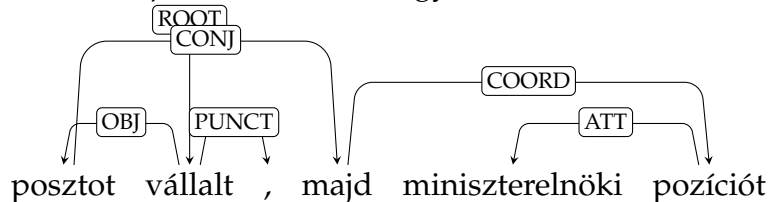
MODE címkét kapjon.

mellérendelő kötőszó a semmiben

A példában a *majd* egy mellérendelő kötőszó, ami furcsa itt, az a szórend, amit a két időhatározó kényszerít ki.

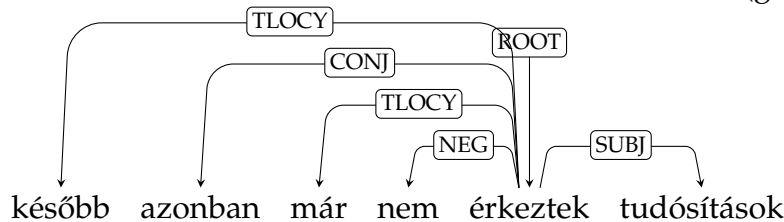
Unokaöccse, N. G. pénzügyminiszteri posztot vállalt 1999-2002 között, majd miniszterelnöki pozíciót 2006-tól 2014-ig. (globv_10/8)

Ebben a szórendben jobban kitűnik a mellérendelő természete: *pénzügyminiszteri posztot majd miniszterelnöki pozíciót vállalt.* Én így ábrázolnám:

Van, hogy a kötőszó nem is köt semmit:

Később azonban már nem érkeztek tudósítások Twitterre. (globv_11/10)

páros kötőszavak

A páros kötőszavak tagjai ugyanúgy viselkednek külön-külön, mint a nem párosak.

metaforikus jelentés

A fia, Szaso Mijalkov szürke eminenciásként állt a trón mögött, annak idején Jugoszláviában együtt szolgált testvérével Joszip Broz Tito testőrségében mint katonai rendész. (globv_10/9)

a kontinens előtt álló kihívások (globv_15/2)

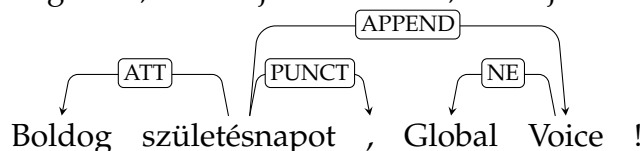
Ezeket én **OBL** címkével látnám el, hiszen inkább vonzatok, mint szabad határozók.

megszólítás

Ebben a példában nem is a megszólítás a trükkös, hanem az, hogy a mondatban nincs állítmány.

Boldog születésnapot, Global Voice! (globv_13/12)

Itt is van egy ellipsis (pl. *kívánunk*), de megintcsak nem szeretnék zéró elemeket beszúrni. Kényszermegoldás, ha van jobb ötletetek, mondjátok:

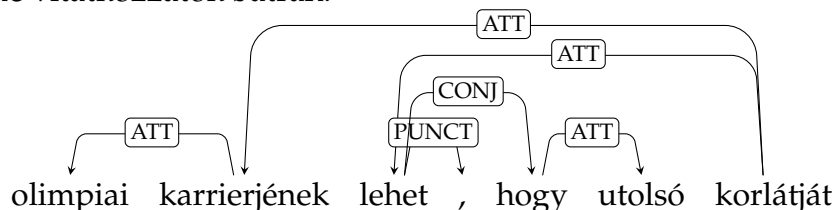

vonzatos névutók

Ahelyett, hogy azonnal távozott volna, mint ahogy négy évvel ezelőtt tette, Liu egy lábon végigugrált a pálya mellett, és megcsókolta olimpiai karrierjének **lehet**, hogy utolsó korlátját, mielőtt tolókocsiba segítették. (globv_8/8)

A *lehet* ige. Ugye itt a főnévi csoportba (... olimpiai karrierjének korlátját) bele van ágyazva egy picike, predikatív névszói állítmányt tartalmazó (*lehet, hogy utolsó*).

Ennek kezelésére persze semmilyen útmutatás nincs, annyira marginális jelenség. Én ezt ötöltem ki, de vitatkozhatok bátran:

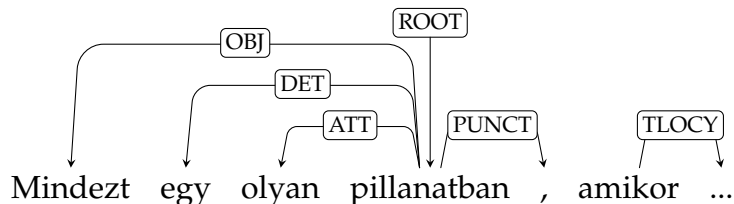
számára

A *számára* datívuszi ragos névmás, ugyanaz, mint a *neki*, úgyhogy **DAT** címkét kap.

ellipszis

(globv_13/7)

Nem szűrünk be üres elemeket az elliptált elemek megjelenítésére még akkor sem, ha a predikátum van elliptálva a mondatban. Ilyenkor csak a logikánkra támoaszkozhatunk a főelem kijelölésekor.

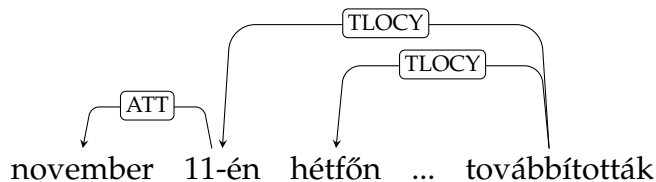
nemcsak...hanem...is

A *nemcsak...hanem...is* konstrukció esetében a *nemcsak* és az *is* **MODE** éllel kapcsolódó határozószók, a *hanem* pedig mellérendelő kötőszó.

Hány időhatározó?

(globv_12/8)

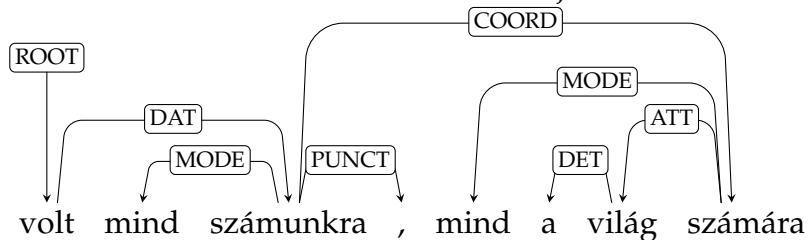
Felmerülhet a kérdés, hogy két külön időhatározóról van-e szó, vagy a hétfőn a november 11-én további kifejtése vagy magyarázata. Előbbi esetben két külön **TLOCY** éllel kapcsolódnak az igehez, utóbbi esetben appozícióról van szó, amikor **COORD** éllel kapcsolódik a magyarázat a kifejtett elemhez. A kétféle jelentés elkülönítése még beszédben sem könnyű, az írott szövegekben nem eldönthető. Mindkét megoldást helyesnek tartom, de az egyszerűsége miatt az első megoldást válasszuk.

mind...mind

(globv_13/5)

Mindkét mind esetben **MODE** címkét javaslok az *is...is* konstrukció mintájára.

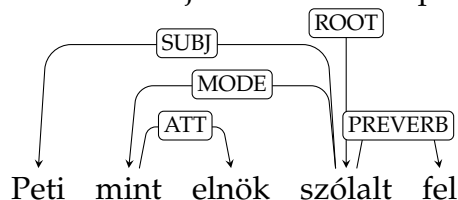

„lebegő” kötőszók

Előfordul, hogy egy kötőszó „lebeg”, nem két tagmondatot köt össze, hanem diskurzuspartikula-ként beillesztődik egy mondatba. Ha egy kötőszónak **CONJ** szófaja van, de nem tagmondatokat összekötő kötőszóként funkcionál, akkor is kapcsolódhat **CONJ** éllel.

mint prepozíció

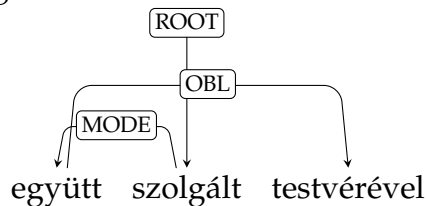
A névutók mintájára **ATT** éllel kapcsolódik a vonzatához.

A *mint* prepozíciós szerkezet (és a *-ként* ragos szerkezet) általában **MODE** éllel kapcsolódó szabad határozó, kivéve persze azokat az eseteket, ahol a vonzatkeret részét képezi (pl. emberként viselkedik).

együtt valakivel

Még a határozószóknak is lehet vonzatuk!

vesszők a főmondatba ékelt alárendelő mellékmondatok esetén

Ha nemfőmondat–mellékmondat, vagy mellékmondat–főmondat sorrendben állnak a tagmondatok az alárendelő összetett mondatban, hanem az alárendelt tagmondat beékelődik a főmondatba, akkor eggyel több vesszőt kell elhelyeznünk a fában. Lásd a kétféle sorrendet és a vesszőkhöz kapcsolódó éleket az alábbi két példában, ahol az első példa a főmondat–mellékmondat sorrendet, míg a második példa a beékelődő mellékmondatot ábrázolja.

